

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”
ФАКУЛТЕТ ПО ЖУРНАЛИСТИКА И МАСОВА КОМУНИКАЦИЯ
КАТЕДРА „КОМУНИКАЦИЯ И АУДИОВИЗУАЛНА ПРОДУКЦИЯ“

НИХАЛ ФЕХМИЕВА ЮЗЕРГАН

МЕДИЙНА И КОМУНИКАЦИОННА ПАРАДИГМА НА
ТУРСКИЯ ЦИВИЛИЗАЦИОНЕН ДИСКУРС
(ЛИДЕРСКИ КОМУНИКАЦИОННИ СТРАТЕГИИ)

АВТОРЕФЕРАТ

НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД

ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНА И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР”
ПО ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 3.5. ОБЩЕСТВЕНИ КОМУНИКАЦИИ И ИНФОРМАЦИОННИ НАУКИ
(Медии и комуникации – Международна комуникация)

ПРОФ. Д-Р СИМЕОН ИГНАТОВ ВАСИЛЕВ

Научен ръководител

София, 2024

Дисертационният труд на тема „Медийна и комуникационна парадигма на турския цивилизационен дискурс (лидерски комуникационни стратегии)“ от Нихал Юзерган е структуриран в благодарности, увод, три глави, заключение, основни приноси в дисертационното изследване, библиография, източници на примерите от интернет, статии на автора свързани с дисертацията, списък на съкращенията, списък на таблиците и фигурите, приложения и декларация за оригиналност на резултати и приноси. Цитирани са 186 библиографски източници, от които 102 са на кирилица и 84 на латиница. Използвани са и 21 дигитални ресурси за целите на емпиричното изследване. Включени са 5 таблици, 10 фигури и 4 приложения. Дисертационният труд е в общ обем от 274 страници.

Дисертационният труд е преминал предварително обсъждане и е представен за защита пред научно жури в Катедра „Комуникация и аудиовизуална продукция“ (Протокол), относно решение на Факултет по журналистика и масова комуникация на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (Протокол).

Публичната защита на дисертационния труд ще се състои на от ч. във Факултет по журналистика и масова комуникация на Софийски университет „Св. Климент Охридски“, 1000 София, ул. „Московска“ №49.

СЪДЪРЖАНИЕ НА АВТОРЕФЕРАТА

Стр.

I. Съдържание на дисертационния труд.....	4
II. Обща характеристика на дисертационния труд.....	8
III. Кратко изложение на дисертационния труд.....	20
IV. Основни приноси в дисертационното изследване.....	41
V. Публикации на автора по темата на дисертацията.....	44

I. СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

УВОД

ГЛАВА ПЪРВА. ФЕНОМЕНЪТ „ЦИВИЛИЗАЦИЯ“ В ТУРСКОТО ЕЗИКОВО, КОМУНИКАЦИОННО И КУЛТУРНО ПРОСТРАНСТВО

Въведение

1.1. Фундаменти на концептите „цивилизация“ и „култура“

1.1.1. Понятията „цивилизация“ и „култура“

1.1.2. Феноменът „културно пространство“

1.2. Цивилизационен дискурс

1.2.1. Цивилизационни разделения и терминът „локална цивилизация“

1.2.2. Разделението на цивилизацията на Изток и Запад

1.2.3. Теория за държавите-цивилизации в ХХІ век

1.2.4. Научният проблем за тюркската цивилизация

1.2.5. Теорията за алтайските езици

1.3. Концептуалната визия на ислямски, османски и турски мислители за понятието „цивилизация“

1.3.1. Исторически преглед на възгледите на ислямски, османски и турски мислители за понятието „цивилизация“

1.3.2. Цивилизационните възгледи на Абу Наср ал-Фараби

1.3.3. Науката на Ибн Халдун за историята на цивилизациите

1.4. Турският цивилизационен дискурс като научен конструкт

1.4.1. Произход, етимология и лексикално значение на турската дума „меденийет“ – „medeniyet“

1.4.2. Възникване на турската дума за цивилизация „уйгарлък“ – „uygarlık“

1.5. Медийна и комуникационна парадигма

1.5.1. Връзката между език и комуникация

1.5.2. Лидерски комуникационни стратегии

Изводи към Глава първа

ГЛАВА ВТОРА. ТУРСКИЯТ ЦИВИЛИЗАЦИОНЕН ДИСКУРС: ГЕНЕЗИС, ХАРАКТЕРИСТИКИ, ОСОБЕНОСТИ

Въведение

2.1. Методологични аспекти на цивилизационния дискурс като обект на изследване

2.2. Теоретични измерения на феномена „имагология“

2.3. Генезисът на турския цивилизационен дискурс от създаването на Република Турция от Мустафа Кемал Ататюрк до управлението на Реджеп Тайип Ердоган – дискурсът „*muhasır medeniyetler*“

2.3.1. Цивилизационният дискурс през първото десетилетие на управлението на ПСР

2.3.2. Турция поема лидерска роля в междуцивилизационния диалог

2.3.3. Политическата и партийна „Визия 2023“ – преломен момент за официализирането на цивилизационния дискурс

2.4. Цивилизационният дискурс през погледа на турските колумнисти

2.4.1. Проправителствените гласове за цивилизационния дискурс

2.4.2. Опозиционните гласове против цивилизационния дискурс

Изводи към Глава втора

ГЛАВА ТРЕТА. ЕМПИРИЧНО ИЗСЛЕДВАНЕ НА ТУРСКИЯ ЦИВИЛИЗАЦИОНЕН ДИСКУРС

Въведение

3.1. Цивилизационният дискурс в езика/речите на турския президент Реджеп Тайип Ердоган

3.2. Речеви портрет на „езиковата личност Ердоган“

3.3. Анализ на повтаряната устойчива фраза на президента Ердоган: „Всички сме на един кораб“/, „Herimiz aynı gemideyiz“

3.3.1. Новогодишното обръщение към нацията на премиера Реджеп Тайип Ердоган и на президента Абдуллах Гюл на 31.12.2013 г.

3.3.2. Словото на президента Ердоган на Заключителната сесия на срещата на Г-20 в Пекин, Китай – 06.09.2016 г.

3.3.3. Речта на президента Ердоган на 27-та среща с мухтарите в новата президентска резиденция „Аксарай“ в Бештепе, Анкара – 29.09.2016 г.

3.3.4. Посланието на президента Реджеп Тайип Ердоган по случай Деня на Европа – 09.05.2020 г.

3.3.5. Изводи от анализирани речи на Реджеп Тайип Ердоган

3.4. Изследване на „сърдечните граници“, цивилизационния код и представата за културната идентичност на „Нова Турция“

3.4.1. „Границите“ на „сърдечната география“ и нейните региони

3.4.2. Общ цивилизационен дискурс на Ердоган и Давутоглу

3.4.3. Изграждане на представата за общо духовно пространство чрез понятието „сърдечна география“

Изводи към Глава трета

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

ОСНОВНИ ПРИНОСИ В ДИСЕРТАЦИОННОТО ИЗСЛЕДВАНЕ

БИБЛИОГРАФИЯ

ДИГИТАЛНИ РЕСУРСИ

СТАТИИ НА АВТОРА СВЪРЗАНИ С ДИСЕРТАЦИЯТА

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ И ФИГУРИТЕ

ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1. Карта на имагинерните „сърдечни граници“ на съвременната „сърдечна география“ на Нова Турция

Приложение 2. „Сърдечната география“ на исляма в периодите на пророка Мохамед, 4-та Праведни халифи, Арабският халифат на Омаядите, Арабският халифат на Абасидите

Приложение 3. Петият учебен елемент „Нашата сърдечна география“ за 9-и клас по предмета „Религия и морал“ от сайта на Главната дирекция „Религиозно образование“ на Р Турция

Приложение 4. Типичният жест на президента Реджеп Тайип Ердоган, когато говори за „сърдечната география“ на Турция, посочващо мястото на „гьонюл“

ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА ОРИГИНАЛНОСТ НА РЕЗУЛТАТИ И ПРИНОСИ

II. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Актуалността и значимостта на настоящото дисертационно изследване се определят преди всичко от обстоятелството, че в ХХІ век настъпват съществени промени в научните схващания за политическата комуникация, стратегиите на комуникацията и езиковите особености в турския цивилизационен дискурс, който разбираме като слово, реч, говорене, разказ, словесен израз на мисълта, процес на създаване на текст и разбиране относно феномена „цивилизация“. Цивилизационният дискурс (ЦД) е използван отдавна в историята и културата, а политиката и медиите са само още един канал, в който този вид дискурс се осъществява. Сред важните аргументи на автора за актуалността и значимостта на разработваната тема са: динамиката на общественото мнение в страната, драматичната поляризация на турското общество, овладяването на по-голямата част на турските медии от властимащите, смяната на капитала и собствениците, разделението на медии и водещи колумнисти на „про“ и „анти“ относно описвания от нас лидерски цивилизационен дискурс на „старата“ и „новата“ Турция.

В настоящия труд разглеждаме цивилизационния дискурс като метадискурс (глобален и доминиращ дискурс), който се конструира чрез езика и се реализира в комуникацията посредством медийната и комуникационната парадигма, като този дискурс се осъществява по многобройни начини, но и с помощта на лидерски комуникационни

стратегии. Изследваме, как този метадискурс влияе на обществото, политиката, културата, образованието и не на последно място на медиите, чрез които структурира други дискурси (субдискурси), създаващи убеждения. През него търсим допирателните точки с процесите на вестернизацията/озападняването и неоосманизма в Турция. Построяваме нашия анализ основно през речите и стратегическата комуникация на най-големите турски лидери (на XX и XXI век), които имат пряко влияние върху формирането на политики и на цивилизационния избор на страната в различни исторически периоди. Правим, също така, исторически и културен обзор на генезиса на концепта „цивилизация“.

Разглеждаме дискурса като заявяване на начин на мислене, говорене, писане, гледна точка, позиция и създаване на нова езикова картина на света (ЕКС). Дискурсът винаги се създава от някого, реализира се чрез индивидуална позиция, затова в нашия понятиен апарат той е първичното понятие. Докато наративът е вторична категория, създаваща производна позиция, разказ, който някой възпроизвежда, разказва, тъй като в наратива обикновено присъстват драматизъм, героизъм, митология, притчи, но и прозаични елементи. Метанаративът е разказ, който твърди, че е в състояние да обясни всичко, като според Джен Стефънс, този термин се описва като глобална или събирателна наративна схема, която задава или обяснява знанието или опита на принципа на контраста: добро – лошо. Терминът е изведен и от Жан-Франсоа Лиотар, който го описва като определянето на една теория, която прави опит да даде цялостна картина на някои исторически, обществени и културни явления, основани на универсална истина или общоприети ценности. Застъпва се идеята, че историческият опит или знание представляват изчерпателно обяснение на дадени наративи.

В теорията на социалната промяна дискурсът се разглежда като устойчиво понятие, защото е определяемото, което индивидите структурират чрез устойчиви езикови единици, наричани още повтарящи се фразеологизми. В настоящия труд анализираме свързаните с цивилизационния дискурс повтарящи се устойчиви и еднотипни езикови единици в политическата комуникация на най-важните съвременни турски лидери.

Дискурсът, в конкретни контексти на езиковото използване, може да бъде концептуализиран с теми като политически дискурс (езикът, използван в политическия контекст) и като медиен дискурс (езикът, използван в медиите). В настоящия дисертационен труд изследваме лидерите като „езикови личности“, които приоритетно са ангажирани с използването на цивилизационния дискурс като комуникационна стратегия и метод на убеждение и формиране на обществено мнение. По този начин тези лидери системно формират определена цивилизационна парадигма, която намира отражение и в медийната парадигма. Обясняваме това с факта, че техните речи се реализират и отразяват чрез медийното пространство, за да достигнат до публичното пространство.

Изследването на медийната парадигма на турския цивилизационен дискурс се проявява чрез изследването на въпроса, как лидерската комуникационна стратегия рефлектира в „огледалото“ на турските медии. Разглеждаме и начина, по който този дискурс се възприема и коментира от водещи колумнисти в мейнстрийм (основният поток) и в други турски медии. Научният ни интерес е обоснован и от тенденцията на засилващия се интерес към изследвания в областта на медиалингвистиката, която става важен ориентир за прецизно разкодиране на езикови, медийни и политически послания.

Трябва да отбележим, че от научна гледна точка, темата за медийната и комуникационна парадигма на турския цивилизационен дискурс (и на неговите лидерски комуникационни стратегии) досега **не е изследвана добре**, поради което сме мотивирани да насочим изследователския си интерес именно към посочената академична проблематика.

На мнение сме, че **научната и практическата необходимост от това изследване** е налице, с оглед на протичащите в турското общество сериозни и дълбоки процеси на социална и културна трансформация, водещи до онтологична промяна. В този смисъл, изследването на цивилизационната проблематика в дисертационния труд е навременно, актуално и значимо, защото текущите в Турция процеси подбуждат научния интерес не само на турските изследователи, но и на тези от региона, Европа и света. Визираните промени се определят от явления, процеси и дейности, които имат както обективен, а така също и субективен характер в езиковото и комуникационно пространство.

Във фокуса на нашия труд попадат политическите амбиции на управляващите през последните 22 години в Турция начело с наложилия се в страната лидер Реджеп Тайип Ердоган и водените от него десни консервативни демократи от Партията на справедливостта и развитието (ПСР), отстояващи консервативните ислямски ценности. Насочваме своя научен интерес към опитите за **прекодиране на цивилизационния код на турското общество „отгоре“**. Отчитаме, че начинът, по който тези процеси се извършват, е сходен на младотурската революция на Мустафа Кемал Ататюрк, но с обратен знак, т.е. реставриращ исляма. Анализираме поетапно променящата се цивилизационна парадигма, която управляващият самостоятелно проислямистки елит изгражда в събирателния образ на дискурса и наратива „Нова Турция“.

Ориентирането ни към теоретико-приложната страна на изследването свързваме най-вече с протичащите в днешна Турция обществено-политически процеси, които водят и до преструктурирането на медиите, на капитала и съответно на контрола, който политическият елит оказва върху четвъртата власт.

Основният научен проблем на дисертационното изследване може да се определи като внасяне на яснота за използваните от съвременните турски политически лидери език, комуникационни системи и механизми, по които цивилизационният дискурс се материализира и утвърждава. За тази цел анализирахме цивилизационният дискурс на управляващия елит на ПСР в Турция през последните две десетилетия (2002 – 2023). В рамките на посочения период се фокусирахме и върху недостатъчно изследваните лидерски комуникационни стратегии, средства и инструменти на политическата комуникация в периодите на „кемализъм“ и „ердоганизъм“ (период, определян още и като „неоосманизъм“). Аргументирахме анализа на откритите от нас повтарящи се устойчиви езикови единици и приемаме, че те служат като основно средство на лидерската политическа комуникация и стратегии, чрез които този специфичен дискурс се проявява и формира цялостна последователно структурирана цивилизационна политика. Тази дългосрочна визионерска политика има за цел поетапното реализиране на задачите, поставени в официалния партийен документ на ПСР „Визия 2023“, с които се проектира бъдещето на страната и се преобразува турското общество.

Темата на дисертацията е „Медийна и комуникационна парадигма на турския цивилизационен дискурс (лидерски комуникационни стратегии)“. Изборът на тази тема е мотивиран от недостатъчно проучените езикови похвати, речевите изразни средства и лидерските комуникационни стратегии

на турския цивилизационен дискурс, неговите проявления и въздействия върху съвременния общественно-политически живот на страната и отражението, което този дискурс има върху межкултурната комуникация и като цяло, на диалога Изток – Запад.

Обект на дисертационния труд е цивилизационният дискурс в обсега на обществените комуникации и политическата лингвистика. Прави се съпоставителен анализ на държавни политики, формиращи цивилизационен модел на обществото, от страна на лидерите, които – от гледище на обективността – ние разглеждаме предимно като „езикови личности“.

Предмет на изследването е генезисът и еволюцията на турския цивилизационен дискурс, неговата специфика, в конкретните лингвистични, социолингвистични, лингвокултурологични, информационни, комуникационни и медийни аспекти, по които той се проявява и развива във времевите рамки – от идването на ПСР и Реджеп Тайип Ердоган на власт до 2023 г. – честването на 100-годишнината от създаването на Република Турция, както и настъпването на второто столетие на републиката – „Векът на Турция“.

Основната цел на дисертацията е да опише, анализира и интерпретира същността, еволюцията и характеристиките на турския цивилизационен дискурс от гледна точка на езиковото му конструиране и проявлението му чрез определени комуникативни инструменти, средства и функции в контекста на медийната и комуникационната парадигма.

За осъществяване на тази основна цел се изпълняват **три вида изследователски задачи.**

Задачи с научен характер:

1. Преглед и описание на наличните теории, концепции, модели и идеи за цивилизационния дискурс (вкл. за турския цивилизационен дискурс) и тяхното критично описание, анализ и интерпретация;

2. Разглеждане и анализ на езиковите и комуникативни характеристики на турския цивилизационен дискурс.

Задачи с научно-приложен характер:

1. Изучаване на турския цивилизационен дискурс и търсене на неговите приложения в теоретичен и практически аспект;

2. Анализ на генезиса за схващанията за цивилизационния дискурс в сферата на международните отношения (вкл. за турския цивилизационен дискурс) и анализ на развитието на същия този дискурс.

Задачи с приложен характер:

1. Оценка на възможността за използване на теории и модели в рамките на цивилизационния дискурс за целите на анализа на турския цивилизационен дискурс и интерпретация на оперативния код на използваните речеви и комуникационни подходи и практики от страна на турските лидери;

2. Извеждане и апробиране на изследователски техники и инструменти за целите на анализа на турския цивилизационен дискурс и прилаганите дискурсивни практики и стратегии на този вид език/реч/говор, както и на комуникационните му механизми и мениджмънт.

В дисертацията правим връзка между **основната изследователска хипотеза** и **основната цел и задачите на изследването**. В този изследователски контекст, с научна аргументация и инструментариум, се опитваме да докажем, че **средствата на политическата комуникация и лидерските комуникационни стратегии са ключовият фактор за**

развитието и реализацията на турския цивилизационен дискурс, което е и нашата основна изследователска хипотеза.

В настоящия дисертационен труд се придържаме към **някои ограничения**: Първо (в езиков план) – използваме източници и академични публикации на български, турски, руски и английски езици; Второ (във времеви план) – анализираме исторически период, обхващащ приблизително около 150 години (от края на XIX век до нашето съвремие, началото на XXI век); Във фокус поставяме периода на самостоятелното управление на еднопартийното правителство на ПСР (2002 – 2023 г.), като анализираме процеса на преориентиране и (пре)обръщане или (от)връщане от установената от създаването на Република Турция от Мустафа Кемал Ататюрк цивилизационна парадигма до идването на власт на ПСР и Реджеп Тайип Ердоган; Трето (за по-голяма автентичност и по-широка мащабност на нашите тези) – правим обзор и анализ и на други исторически епохи, имащи връзка с обекта на нашето изследване.

Общата методология на изследването се изгражда въз основа на системния подход и се придържа към утвърдени общонаучни принципи като историзъм, обективност, единство на теория и практика, познаваемост, причинност и конкретност. Следваме принципите и на сравнителния исторически анализ, който се базира на избрани исторически събития и/или траектории в рамките на една държава-нация. Този метод притежава качеството да способства за разясняването на причинно-следствената връзка със социалните революции (в миналото и настоящето) и спомага за обобщаването на протичащите от тях резултати. Този структурен анализ илюстрира, как тези резултати намират отражение в дадено общество – в нашия случай в Република Турция, както и за анализа на общосоциалните взаимозависимости.

Специализираната методология на изследването използва интердисциплинарния подход от гледна точка на критичния обзор и анализ. За поставените цели на нашето проучване се налага да навлезем в граничното поле на две взаимодействащи си социални науки и в още няколко научни полета. Средоточието на изследването е насочено към политическата комуникация и политическата лингвистика – като обособена речева практика на политическия процес.

Анализът се базира на систематични и дълбинни проучвания на голям брой информационни източници, които обхващат наши и международни научни публикации, изследвания, медийни текстове, както и др. материали. Опираме се и на методологията и на корпусната лингвистика, в чиято основа е изучаването на събрани в едно цяло (корпус) множество реални езикови ресурси, примери и текстове, чрез които количествени средства се анализира дискурсът и комуникацията на турските лидери и техните лидерски комуникационни стратегии. Този практически подход позволява да бъдат изследвани разнообразни текстове при изучаването и описанието на естествения език (в нашия случай – турски език).

Теоретичната рамка и терминологичният обзор на дисертационния труд се базират на събрания и анализиран чрез **комбинация от методи емпиричен материал**, който включва: **анализ на съдържание** (концептуален контент-анализ), **критически дискурсивен анализ (КДА)**, **имагология** – в контекста ѝ на концепта „цивилизация“. Чрез имагологичния метод описваме образа за „себе си“ и образа за „другия“. Използван е методът на **Аз-концепцията**, наричана още себе-концепция – включва себепонятието, самоосъзнаването, рефлексията и саморефлексията, самооценката. Стъпваме и на **теорията за „концептуалната метафора“** (Лейкоф и Джонсън) – в която двамата автори защитават тезата за *въплътено*

и *ситуирано съзнание* като те третираат средата като „активен ресурс на мисленето“ и като „специфичен инструмент на манипулативно въздействие за постигане на определени политически цели с вербалните средства на речта“. Познаваме се и на **теорията за концептуалната интеграция** (Фоконие и Търнър) в когнитивната лингвистика. Двамата учени доразвиват **теорията за сливането – концептуалната интеграция** и по този начин допълват съществуващите разбирания за „концептуалната метафора“.

Интерпретирането на когнитивни, лингвистични, социалнопсихологически и комуникативни измерения в контекста на употреба на „концептуалната метафора“ ни позволяват да я определим като базисна ментална операция, чрез която се категоризира представата за света и кодира познание в една последователност. Обединява в себе си всички конотативни знаци и компаративни елементи – метафори, сравнения, метонимии, паремии, устойчиви/крилати фразеологични единици, парафрази, евфемизми, хиперболи и идиоми. С цел управление на масовите възприятия, лидерите прибегват към политическата манипулация чрез убеждаващо въздействие, като използват открояващи се със специфични функции разнообразни метафорични модели.

В световен мащаб има задълбочени изследвания върху цивилизационния дискурс – предимно в САЩ, Великобритания, Франция, Русия и Турция. Въпреки че се развива твърде динамично, това научно поле е сравнително ново за България и тепърва започва да буди изследователски интерес. Авторът извършва медиалингвистичен анализ в който комбинира езиковедския подход, приложен към интересуващото го медийно поле. Чрез медийните езикови ресурси, свързани с цивилизационния дискурс, изучаваме особеностите на функционирането на властовите дискурси и процесите на медиатизация на политиката през езика и стила.

За постигане на набелязаните по-горе различни практически и теоретични цели и задачи съчетаваме различни научни методи, което ни помага да изградим обективни научни изводи за да установим множество различни аспекти едновременно в сферите на обществените комуникации и на лингвистичното познание.

Информационното осигуряване на дисертационния труд се изгражда въз основа на обширни, детайлизирани и систематични проучвания на разнообразни информационни източници, които обхващат наши и чуждестранни научни публикации, както и публично оповестени документи на хартиен носител и в електронен формат. Анализираме устни (вербални) и писмени (епистоларни) речи, обръщения, послания, поздравителни адреси и др. текстове на лидерите – обект на нашето изследване, които са пряко свързани с формирането, извеждането и прилагането на турския цивилизационен дискурс.

Обект на анализ са публикации на водещи турски колумнисти (лидери на мнение) предимно от проправителствени и проопозиционни мейнстрийм всекидневници, както и от др. турски медии, в които те изразяват своето положително или отрицателно мнение относно цивилизационния дискурс на управляващия елит на ПСР.

Постигнатите резултати в рамките на дисертационното изследване могат да бъдат експлоатирани в различни полета на научен и практически интерес.

Структурата и съдържанието на изследването се обуславят от общия концептуален замисъл на автора, както и от целите и задачите за изпълнението на труда и за доказване на основната изследователска хипотеза. Дисертацията е структурирана както следва: благодарности, увод, три глави, заключение, основни приноси в дисертационното изследване,

библиография, източници на примерите от интернет, статии на автора свързани с дисертацията, списък на съкращенията, списък на таблиците и фигурите, приложения и декларация за оригиналност на резултати и приноси. Цитирани са 186 библиографски източници, от които 102 са на кирилица и 84 на латиница. Използвани са и 21 дигитални ресурси за целите на емпиричното изследване. Включени са 5 таблици, 10 фигури и 4 приложения. Дисертационният труд е в общ обем от 274 страници.

III. КРАТКО ИЗЛОЖЕНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

ГЛАВА ПЪРВА. ФЕНОМЕНЪТ „ЦИВИЛИЗАЦИЯ“ В ТУРСКОТО ЕЗИКОВО, КОМУНИКАЦИОННО И КУЛТУРНО ПРОСТРАНСТВО

В параграф 1.1. се разглеждат фундаментите на концептите „цивилизация“ и „култура“. Цивилизацията и културата са фундаментални понятия, защото играят ключова роля при формирането и функционирането на човешкото общество и във всяко едно езиково, комуникационно и културно пространство. Цивилизацията и културата са основните елементи при изграждането на идентитета на индивидите, групите и обществата. Двата феномена представляват и начините, по които хората се различават и се определят (идентифицират и самоидентифицират) сред другите индивиди. Двете явления заедно, също така, поставят основата за социални и институционални структури в обществото. Решаващи са и за определянето на правила, норми и ценности, чрез които се регулира поведението на хората в дадена общност. Вярванията и културните практики създават основата за правните и политическите системи, които управляват човешките общества.

Визираните практики и вярвания варират в много широки граници и са от съществено значение за изграждането на релацията от хармонични и функциониращи междучивилизационни и межкултурни отношения.

В параграф 1.2. се анализира цивилизационният дискурс. Самото разделение на общочовешката цивилизация на Западна и Източна за пръв път започва някъде в края на Средновековието. По какво се отличават двете? Западът олицетворява преди всичко Европейската цивилизация, а Изтокът е по-събирателен образ, който включва – арабската, тюркско-алтайската, славянско-православната, евразийската, индийската, китайската и източно или далекоизточно азиатската. Страни като Русия и Турция (които носят културното наследство на бивши империи), по наше мнение, се намират в *контактната зона* – тази, която се изпълва между няколко цивилизационни свята и образува самобитен синтез между културите на цивилизациите на Изтока и Запада. За разлика от XX век, който популяризира идеята за националните държави, съществува тенденция XXI век да се превърне във век на „държавите-цивилизации“. Самюел Хънтингтън откроява *тюркската цивилизация* като „субцивилизация“ на ислямската, подобно на арабската и персийската. Въпросът за съществуването на ислямската цивилизация – според него – не буди никакво съмнение, защото всички големи учени признават нейното възникване през VII век с появата на исляма на Арабския полуостров.

Изводът, до който логично стигаме е, че преминавайки в лоното на по-голямата ислямска цивилизация, тюркската цивилизация преживява периоди на възходи и падения. Все пак, тя не се претопява изцяло в ислямската, а поема по своя дълъг и сложен път на адаптация. В съвременното езиково-културологично разбиране се налага мнението, че всеки език е специфичен, затова представя своя *езикова картина на света*. В модернистките и

постмодернистките концепции, които се свързват с конструктивисткото направление, *етносът* се интерпретира като *езиков конструкт*, изграден със съдействието на отделни личности от културния и властовия елит. През 1730 г. шведският учен Йохан фон Щрахленберг представя своята „Теория за алтайските езици“ и оттогава до днес споровете в научните среди на тази тема не стихват. Това схващане най-общо приема, че в групата, в която влизат тюркските езици, монголският, манджурският, тунгуският, якутският – произлизат от общ древен език-източник, следователно те трябва да се систематизират като родствени езици. В средата на XX век към тази група езици се добавят корейският и японският. Основната теза е, че всички тези езици произлизат от един праезик (протоезик).

В параграф 1.3. се проучва концептуалната визия на ислямски, османски и турски мислители за понятието „цивилизация“. В произведенията на ислямски, османски и турски мислители се откриват множество описания, разсъждения и анализи на понятието „цивилизация“. Във фокуса на нашето изследване поставяме арабския и ислямски мислител известен най-вече като Ибн Халдун, чиито трудове могат да се считат като оправна точка при описанието и анализа на понятието „цивилизация“. Разглеждаме и анализираме възгледите и на друг велик ислямски мислител от тюркски произход – Абу Наср ал-Фараби, наричан вторият Учител – след първия Аристотел.

В параграф 1.4. се интерпретира турският цивилизационен дискурс като научен конструкт. Можем да дефинираме турското културно пространство като *погранична многоезикова зона* между османската, тюркската, селджукската, арабо-ислямската и западноевропейската цивилизации.

В параграф 1.5. изследваме медийната и комуникационна парадигма. *Медийната парадигма* и *комуникационната парадигма* са основни теоретични и концептуални рамки, които определят начина, по който се описва, разбира и използва медията (медииите) и комуникацията (комуникациите) в обществото. Те обхващат различни аспекти на медииите и комуникацията, включително технологията, културата, идеологията и социалните практики. Езикът е система от звуци и/или знаци за кодиране и декодиране на информация. Преводът от един на друг език на наративи, речи и др. текстове представлява пренасяне на смисъл, разкодиране на кодираните смисли – какъвто е обектът на прагматиката и семиотиката. Едновременно с това езикът е средство (начин) за общуване, затова в когнитивната наука терминът „език“ се използва в по-широк спектър от значения. Една от практико-приложните, но важни задачи, която си поставя авторът на настоящия труд е, използвайки цивилизационния подход в езикознанието и медиазнанието, да даде своя принос за по-доброто илюстриране на семантичните свойства, разбирането, осмислянето и възприемането на общото и различното между тях при преводи от турски на български и от български на турски език на устни и писмени текстове, наративи, изразяващи широката палитра на концепта „цивилизация“ в неговите езикови, културни, философски, религиозни, медийни/комуникационни и др. аспекти на обществознанието.

Лидерските комуникационни стратегии са основен инструмент на лидерите във всякакъв вид и тип организации – медийни, политически, икономически, образователни и други. Тези комуникационни стратегии служат за постигането на техните собствени и партийни цели и да влияят, доколкото това е възможно, върху хората (обществото) около тях. Тези стратегии включват различни методи за комуникация, стилове и техники,

които лидерите използват, за да убедят, мотивират и вдъхновяват своите съпартийци, подчинени, последователи, симпатизанти, електорат.

ИЗВОДИ КЪМ ГЛАВА ПЪРВА

Към глава първа се правят следните изводи:

1. В историческия процес концептите „цивилизация“ и „култура“ претърпяват голяма трансформация – в езиково и смислово отношение. Тези концепти се развиват и трансформират чрез дискурса в процеса на комуникацията, като им се придават нови семантични значения спрямо формиращата се нова ценностна система. Концептът „цивилизация“ се възприема нееднозначно и твърде разнопосочно от различните теоретици, които са оставили наследство в това проблемно научно поле. Наблюдава се и полярност при интерпретацията на самия цивилизационен феномен – от възхвала до отрицание („за“ и „против“ цивилизацията в съотношението ѝ с културата). Феноменът „културно пространство“ е един от най-дискутираните въпроси в хуманитаристиката и лингвистиката, като той е пряко свързан с езиковото (дискурсивно) пространство и в косвена връзка с концепта „цивилизация“.

2. В света от хилядолетия съществуват цивилизационни разделения, които са предмет на научен интерес. В епохата на модерността и постмодерността особена популярност са придобили теориите за цивилизационното развитие на Арнълд Тойнби и на Самюел Хънтингтън, като те са както приемани, а така също и критикувани. Едно от фундаменталните цивилизационни разделения, което съществува от векове е разделението на цивилизацията на Изток (източна цивилизация) и на Запад (западна цивилизация). В началото на XXI век има формирани държави-

цивилизации, като няма научно единомислие, кои точно са те, но безспорно тези държави имат амбицията при формирация се нов световен ред да бъдат регионални или глобални лидери. Голяма част от изследователите смятат, че тези държави-цивилизации са Китай, Япония, Индия, Русия и САЩ. Турция също има претенции да бъде държава-цивилизация, доказателство за което е последователната цивилизационна политика, която води Партията на справедливостта и развитието начело с нейния лидер Реджеп Тайип Ердоган. Отделен е въпросът, доколко Турция има капацитет, който да покрие тези амбиции. От западна гледна точка въпросът дали съществува самостоятелна тюркска цивилизация е все още открит (дискусионен). По мнение на автора на труда тюркска цивилизация е налична. Теорията за алтайските езици, т.е. дали голяма група езици от Азия произлизат от общ древен език-източник, е все още спорна, но намира сериозни поддръжници както на изток, така и на запад.

3. В трудовете на ислямски, османски и турски мислители се откриват голям брой описания и тълкувания на понятието „цивилизация“, които чакат своите изследователи за по-задълбочени проучвания. Ибн Халдун е успешен и последователен теоретик, създал комплексна картина на човешката история, нравите и обществото, както и на тяхното въздействие върху възхода и упадъка на цивилизациите в зависимост от темповете и характеристиките на собственото им развитие (икономическо, политическо и духовно). В съвременна Турция се наблюдава процес на възраждане и нов прочит на халдуновите идеи за науката „Умран“. Позабравените стари думи „умран“, „ирфан“, „темеддун“ навлизат все повече в активната съвременна турска лексика.

4. Съществен лингвистичен интерес представлява етимологията, същността и развитието на думите „меденийет“ (на тур. *medeniyet*) и

„уйгарлък“ (на тур. *uygarlık*), които се използват в модерния турски език едновременно и изразяват преводни еквиваленти и синоними на думата и термина „цивилизация“. Понастоящем употребата на думата „меденийет“, която се свързва с „Града на Пророка Мохамед“ се налага над „уйгарлък“ – наложена по време на кемализма от „бащата“ на светска Турция Мустафа Кемал Ататюрк. Това е един сложен процес, съпътстван от новата идеология и ценности на „ердоганизма“ и „неоосманизма“, които се утвърждават в турските училища и чрез новата езикова политика на властта на умерените проислямисти.

5. Медийната и комуникационната парадигма са фундаментални теоретични и концептуални рамки, които определят начина, по който се описват, схващат и използва медиите и комуникациите в обществото. Те включват най-разнообразни аспекти на медиите и комуникацията, включително технологията, културата, идеологията и социалните практики. Медийната парадигма се свежда до начина, по който медиите се разбират и използват в конкретно общество. Комуникационната парадигма обхваща средствата, по които се изгражда, предава, разбира и интерпретира комуникацията между индивиди, групи или организации. Езикът и комуникацията представляват предмет на значим научен интерес от множество науки – включително лингвистика, медиазнание, семиотика, психология и комуникационни науки. В научното поле на езика и комуникацията значим академичен принос са оставили Фердинанд дьо Сосюр и Чарлз Пърс. Лидерските комуникационни стратегии са от особена важност за лидерите в сферата на политиката. Това е така, защото именно чрез тяхното ефективно използване политическите лидери могат да влияят върху другите хора и обществото като цяло, за да реализират собствените си разнообразни цели и наложат своя дневен ред на обществото.

ГЛАВА ВТОРА. ТУРСКИЯТ ЦИВИЛИЗАЦИОНЕН ДИСКУРС: ГЕНЕЗИС, ХАРАКТЕРИСТИКИ, ОСОБЕНОСТИ

В параграф 2.1. се интерпретират методологичните аспекти на цивилизационния дискурс като обект на изследване. Навлиза се в междинното поле на политическата лингвистика, социолингвистика, медиалингвистиката, междукултурната комуникация и политическата комуникация. Политическата лингвистика е сравнително нова наука, но активно развиваща се в академичните среди, от средата на миналия век до нашето съвремие през XXI век, но всъщност тя е позната още от древността.

В параграф 2.2. обект на анализ са теоретичните измерения на феномена „имагология“. В исторически, културологичен и лексикологичен аспект имагологията (от лат. *imāgo* – образ, изображение) е типична интердисциплинарна област от изследванията в хуманитаристиката. В процеса на комуникация се предава и приема различна информация – не само данни, знания, но също така и емоции.

В параграф 2.3. се проучва генезиса на турския цивилизационен дискурс от създаването на Република Турция от Мустафа Кемал Ататюрк до управлението на Реджеп Тайип Ердоган – дискурсът „*mühasır medeniyetler*“. В своите речи създателят на модерна Турция Мустафа Кемал Ататюрк поставя пред младата нация универсалния идеал за наука, прогрес и развитие: „Турция да достигне нивото на съвременните цивилизации“ (на тур. *müasır medeniyetler seviyesine ulaşmak*). Реджеп Тайип Ердоган е идеологически противник на Мустафа Кемал Ататюрк, но можем да го приемем и за продължител на тази дългосрочна стратегия и държавна традиция, защото именно той (Ердоган), като лидер, увенчава с успех половинвековния стремеж за интегрирането на Турция в ЕС с отварянето на

предприсъединителния преговорен процес (03.10.2005) и предприема важни реформи по кипърския и кюрдския въпрос, както и за премахване на силното влияние на военните върху властта – наследство на кемалистката идеология.

В параграф 2.4. се анализира цивилизационният дискурс през погледа на турските колумнисти. При прегледа на електронните архиви на най-четените турски мейнстрийм (основния поток) всекидневници като в. „Хюррийет“, в. „Миллийет“, в. „Радикал“, в. „Йени Шафак“, в. „Сабах“, в. „Стар“, в. „Джумхурийет“ и някои други по-малки медии за периода 2010 – 2020 г., откриваме общо 118 публикации в търсачката по темата със зададена ключова фраза „*цивилизационен дискурс*“, чието съответствие на турски език е „*medeniyet söylemi*“. Проведеният анализ показва силно разделение между проправителствените и проопозиционните издания относно цивилизационния дискурс на Ердоган и ПСР. За анализа, също така, избрахме двама автори-колумнисти, и общото между тях е, че същевременно са видни политолози и университетски преподаватели, но на различни „фронтове“ – проф. д-р Бурханеттин Дуран (проправителствен) и проф. д-р Мендерес Чънар (проопозиционен). Б. Дуран убедително защитава тезата, че „модернизацията на Турция, от самото начало, е един *цивилизационен проект*. Всички политически движения, от западнячеството до консерватизма, от социализма до ислямизма, са развили свои *различни цивилизационни дискурси*“. Според М. Чънар чрез изпълнението на поставените задачи в стратегическия документ на ПСР „Визия 2023“: „Ердоган реално прокарва своя план за преформатиране на държавното устройство (от парламентарна към президентска република), и съумява да го постави в централния дневен ред на ръководената от него от самото начало партия“.

ИЗВОДИ КЪМ ГЛАВА ВТОРА

Към глава втора се правят следните изводи:

1. Обект на изследването е цивилизационният дискурс, като специфичен вид политически и институционален метадискурс, използван от определени политически лидери от ПСР като Реджеп Тайип Ердоган, Абдуллах Гюл и Ахмед Давутоглу в Турция. Изследваната тема притежава безспорен интердисциплинарен характер и е твърде малко проучвана, от което произлизат нейната оригиналност, актуалност и значимост. За целите на анализа се навлиза в междинното поле на политическата лингвистика, социолингвистиката, медиалингвистиката, межкултурната комуникация, политическата комуникация и комуникационните стратегии.

2. Цивилизационния дискурс се гради въз основа на новата езикова картина на света, която има за цел да преобразува турското общество и държавността по наложения от Ердоган като лидер на управляващата ПСР цивилизационен модел. Концептът „нашата цивилизация“ (на турски: *bizim medeniyetimiz*) включва възкресяването на героичното турско/тюркско и османско минало. Залагат се цивилизационните кодове, чрез метода на имагологията и езиковото моделиране на реалността, с приписването на специфични характеристики на представата (образа) и наратива за „старата“, „другата“, „чуждата“ Турция (тази на Ататюрк и кемализма) и „новата“, „нашата“, „близката“ Турция (тази на Ердоган и неоосманизма), като се изтъкват културните и цивилизационни различия между „двете Турции“. ПСР и нейният водач игнорират идеологията на кемализма като „чужда/отчуждена на турската история“, но колкото и да изглежда парадоксално, в исторически план ПСР и нейните лидери се появяват на обществено-политическата сцена тъкмо и благодарение на дългия и сложен *ислямско-османско-турски*

цивилизационен процес на модернизация. Цивилизационният дискурс служи като цялостен инструмент за преобразуване (преформатиране) на социално-културното и политическо устройство на страната и моделиране на обществото.

3. Турският цивилизационен дискурс притежава собствени и твърде специфични черти, генезис, характеристики и своите харизматични представители – лидери, най-отявленият от които е президентът Реджеп Тайип Ердоган. Носителите на този вид дискурс използват разнообразни и разнородни комуникационни стратегии и тактики за постигане на своите заявени политически цели за преобразуване на обществото, строя, менталитета, с които проектират бъдещето на страната.

Въпреки силните опозиционни гласове против новия цивилизационен дискурс, наблюдаваме решителна последователност в езика на Реджеп Тайип Ердоган и стремежа му да реализира чрез политическата си комуникация стратегическите цели, набелязани в документа „Визия 2023“ и проектираните за изпълнение от идните поколения в Турция „Визия 2053“ и „Визия 2071“. В писмени и устни послания (речи, обръщения, текстове) турският лидер отговорно завещава реализирането на тези държавни стратегически цели именно на младите хора в страната, които трябва да пожънат посетите от ПСР „цивилизационни семена“. Очакваните резултати от този цивилизационен дискурс е трайна промяна на цивилизационния код, преобръщане на турската менталност от „чуждите западни“ към „своите ислямски“ цивилизационни ценности, защитавани и налагани от тази партия от лидерски тип.

4. Извършеният анализ демонстрира силно изразено разделение относно оценката за предлагания в комуникативен контекст цивилизационен дискурс на Реджеп Тайип Ердоган и на Ахмед Давутоглу. Двамата колумнисти имат различно виждане за цивилизационния дискурс на лидера

на Турция, чрез който той прокарва „цивилизационната политика“ на управляваната от него повече от две десетилетия ПСР. Изводът е, че турският цивилизационен лидерски дискурс намира отражение в медиите и намира както проправителствени, а така също и опозиционни гласове, които го одобряват и отхвърлят. Мненията на колумнистите им се доближават само по следните въпроси:

4.1. Политическата идентичност на ПСР все още не е напълно утвърдена – лута се между консервативната демокрация, политическия ислям, турско-ислямския национализъм, неоосманисткия романтизъм и цивилизационната доктрина;

4.2. Цивилизационният дискурс е многофункционален, обслужва партийните цели както във вътрешната, така и във външната политика;

4.3. През второто десетилетие на управлението на ПСР (2010 – 2022) цивилизационната парадигма, предложена в самото начало от Ахмед Давутоглу и утвърдена системно през годините от Реджеп Тайип Ердоган, започва да доминира като новата идеологическа рамка на властта;

4.4. Цивилизационният дискурс присъства в езика и речите на лидера, както пред блискоизточни, така и пред европейски и международни платформи, което свидетелства за наличието и осъществяването на цялостна геополитическа, геокултурна и геоикономическа доктрина;

4.5. Новият „цивилизационен модел“ предложен от турския държавен глава и лидер на ПСР не е еднозначно приет от всички. Констатираме отсъствието на обществен консенсус по въпроса, както сред лидерите на мнение, каквито са двамата колумнисти, така и сред широката турска общественост;

4.6. Анализът показва, че и двамата коментатори не са безпристрастни и дистанцирани от темата за цивилизационния дискурс. Техният анализ е

силно идеологизиран и като изказ и демонстрира заемане на позиция/страна по въпроса. Другите автори, изразили мнение за цивилизационния дискурс, са или от едната или от другата страна на барикадата. Това доказва още веднъж, че въпреки желанието на турския лидер – Ердоган и на неговите основни идеолози да обединят нацията чрез този „нов“ институционален политически дискурс – какъвто е цивилизационният, тя продължава да бъде разединена относно промяната на държавната система и на цивилизационния избор на Турция, както и за проекцията им за бъдните на страната.

5. Цивилизационният дискурс не консолидира турското общество – каквато е практическата му и заявена от ПСР и нейните лидери цел, а тъкмо обратно, поляризира нацията на „едни“ и „други“, „свои“ и „чужди“, „наши“ и „ваши“. В категорията „наши“ попадат само споделящите визията на лидера и управляващата партия сегменти на турското общество, останалите биват алиенирани.

6. Основното заключение, което може да направим на база гореизброените изводи е, че по отношение на текущия „онтологичен и цивилизационен обрат“ и по фундаменталния въпрос: „Накъде върви Турция в XXI век?“, турското общество остава разделено.

ГЛАВА ТРЕТА. ЕМПИРИЧНО ИЗСЛЕДВАНЕ НА ТУРСКИЯ ЦИВИЛИЗАЦИОНЕН ДИСКУРС

В параграф 3.1. се изследва цивилизационният дискурс в езика/речите на турския президент Реджеп Тайип Ердоган. Предмет на изследването са речи, писмени и устни обръщения на турския президент Реджеп Тайип Ердоган пред различни платформи в страната и в чужбина, в

които чрез официалния цивилизационен дискурс той отправя послания за „цивилизационната идентичност“ на Турция и за „общочовешката/световната/планетарна цивилизация“. Целта на анализа е да бъде описан и обобщен предложеният от турския лидер „цивилизационен модел“ и да се разбере, как той се моделира чрез неговите езикови средства. В своите обръщения основният адресат в цивилизационния дискурс на Ердоган е „турския народ“, наричан „свят/свещен“ (на турски: *aziz Türk milletim*)

В параграф 3.2. се проучва речевият портрет на „езиковата личност Ердоган“. Речта на турския лидер се отличава с голямо ораторско майсторство, ярък и експресивен език, метафоричност, гладка мисъл, стройни изречения, „народност“ на речта – тя е достъпна до широките маси, но същевременно той не профанизира езика, а говори на висок стил. Гласът му винаги звучи с висока интонация, доста изнесен, патетичен, понякога с заповеднически, господарски и авторитарен тон и изказ. Ердоган обича често да рецитира стихове, повечето от които наизуст. Старателно подобрите от него стихове обикновено съдържат националистически или религиозни (ислямски) нотки. Той умее винаги да приковава вниманието на слушателите, рядко чете (или използва промптер), има силна памет и наизустява големи по обем текстове.

В параграф 3.3. се прави анализ на повтаряната устойчива фраза на президента Ердоган: „Всички сме на един кораб“/„Herimiz aynı gemideyiz“. Авторът твърди, че Реджеп Тайип Ердоган, който е завършил духовно ислямско училище (тур.: İmam Hatip Okulu – средно училище за имами, оратори – ваизи – свещенослужителите в мюсюлманското изповедание) е заимствал фразеологизма „Всички сме на един кораб“ от хадиса за пророка Мохамед. Придавайки на този хадис ново, актуално и

съвременно звучене като концептуализация и метафоричност и адаптирайки го към своя политически дневен ред (като нова езикова картина на света) чрез специфичния за него цивилизационен дискурс, налаган дългосрочно, целенасочено и в съзвучие с партийната програма на ПСР.

В параграф 3.4. се изследват „сърдечните граници“, цивилизационния код и представата за културната идентичност на „Нова Турция“. Стигаме до заключението, че понятието „сърдечна география“ неотлъчно присъства в новия цивилизационен дискурс и в официалната политическа реторика на управляващите страната и реално надхвърля съществуващите национални граници на унитарните държави, разположени на съвременната географска карта. Стремещт е възстановяването (реконструирането) на изгубените след разпада на империята културно-исторически връзки с мюсюлманските народи и общности, за да бъдат те поставени на една нова, съвременна геокултурна инфраструктура в ерата на глобализма. Очакването е това да даде шанс на страната-мост, каквато е Турция, да създаде ресурс за ново *цивилизационно отваряне към света*. Потвърждава се издигнатата от автора работна хипотеза, а именно, че политическият цивилизационен дискурс, добил актуалност в проислямистките политически и обществени среди в съвременна Турция е явление, породено в резултат на активно използвания президентски цивилизационен дискурс. Този цивилизационен дискурс е част и от добре обмислената политическа комуникация на турския лидер Реджеп Тайип Ердоган и цялостната цивилизационна политика на ПСР за „Нова Турция“, чиито основи са залегнали в доктрината „стратегическа дълбочина“.

ИЗВОДИ КЪМ ГЛАВА ТРЕТА

Към глава трета се правят следните изводи:

1. Емпиричното изследване на речи, писмени и устни обръщения на турския президент Реджеп Тайип Ердоган пред различни платформи в страната и в чужбина показва, че посредством цивилизационния дискурс турският лидер отправя послания за цивилизационната идентичност на „Нова Турция“ и едновременно за „общочовешката/световната цивилизация“. Доказа се, че цивилизационния дискурс се използва от Реджеп Тайип Ердоган както за вътрешнополитически цели (в Турция), а така също и за разрешаване на външнополитически задачи (извън пределите на Турция). По този начин Турция активно, настойчиво и систематично търси изява в регионален и световен мащаб, като използва концепта „цивилизация“ в ролята на инструмент за постигане на собствените си стратегически и тактически цели на националната, регионалната и световна сцена.

2. Емпиричното изследване демонстрира факта, че „езиковата личност Ердоган“ е многопластова, сложна и се характеризира с много специфични лингвистични и комуникационни особености. Силно откритими в речите на Реджеп Тайип Ердоган са комуникативните стратегии на самопрезентацията, агитацията и дискредитацията, като те са типични негови речеви маркери, по които той може да бъде разпознат и идентифициран.

3. Емпиричният анализ на повтаряната еднотипна фраза на президента Реджеп Тайип Ердоган: „Всички сме на един кораб“ ни води до заключението, че тази фраза не се използва от него случайно, а е плод на обмислена и систематична комуникативна стратегия от лидерски тип. Тази лидерска комуникационна стратегия е подчинена на стратегическите цели за

изграждането на „Нова Турция“, както и на политическата визия на ПСР в национален и международен план.

4. Емпирично се доказва тезата, че актуалното за съвременна Турция понятие „сърдечна география“, което се използва активно в съвременния турски политически език и едновременно се изучава в училищата, служи за реализирането на поставените от строителите на „Нова Турция“ дългосрочни политически, икономически и културни цели. Става дума за коренна промяна (социален инженеринг) и/или връщане (обръщане) на културната и цивилизационна идентичност на турците, но най-вече на младото поколение.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В дисертационното изследване описахме, анализирахме, интерпретирахме и верифицирахме научния проблем за медийната и комуникационната парадигма на турския цивилизационен дискурс (лидерски комуникационни умения), като в тази връзка създадохме, оформихме и структурирахме академичен текст под формата на дисертационен труд за придобиване на научната и образователна степен „доктор“.

Изпълнение на основната изследователска хипотеза

В дисертационния труд твърдя и направих опит да докажа с научна аргументация основната си изследователска хипотеза, а именно, че средствата на политическата комуникация и лидерските комуникационни стратегии са ключовият фактор за развитието и реализацията на турския цивилизационен дискурс. За да докажа основната си изследователска хипотеза я подложих на обстойна емпирична проверка.

Авторът на настоящия дисертационен труд може да констатира, че поставената в началото на труда основна цел на изследването, както и трите вида задачи (научни, научно-приложни и приложни), **са изпълнени**. Всичко това може да се види от описанието, анализа и тълкуването на изследваните явления и процеси, както и от получените емпирични резултати. Цялата тази изследователска съвкупност ни дава основание да твърдим с категоричност, че **издигнатата основна изследователска хипотеза в този дисертационен труд е доказана**.

Трудности при реализацията на дисертационното изследване

В хода на дисертационното изследване се сблъскахме и с някои трудности от различно естество. Главната трудност бе свързана с интердисциплинарния предмет на изследването. В потвърждение и на предварителните очаквания, се установи, че цивилизационният дискурс попада в пресечната зона на множество научни социални дисциплини, което понякога създава ограничения за индивидуалния изследовател.

Използване на получените в дисертационния труд резултати

Получените в дисертационния труд научни и научно-приложни резултати могат да се използват в някои сектори на обществената практика. Те могат да бъдат полезни за изследователи ситуирани в различни теоретични полета на хуманитаристиката, а така също и за специалисти от практиката, които се занимават с езиковата (лингвистична), медийната и комуникационната парадигма на турския цивилизационен дискурс.

Прогноза за бъдещи изследвания по предмета на дисертацията

Допускаме, че в бъдеще към настоящия научен проблем – за медийната и комуникационната парадигма на турския цивилизационен дискурс (лидерски комуникационни стратегии) ще продължи да съществува умерен изследователски интерес. Предполагаме, че проучванията на бъдещи изследователи по тази и сходни теми вероятно ще започнат да се разширяват и детайлизират.

Авторът на дисертационния труд „Медийна и комуникационна парадигма на турския цивилизационен дискурс (лидерски комуникационни стратегии)“ ще приеме с благодарност и нужния респект всички добронамерени критики и забележки за неговото усъвършенстване и по-нататъшно развитие в рамките на планирани последващи академични публикации и бъдещи научни проекти, които се надяваме да можем да реализираме.

IV. ОСНОВНИ ПРИНОСИ В ДИСЕРТАЦИОННОТО ИЗСЛЕДВАНЕ

Формулираме следните **четири основни приноси** в дисертационното изследване:

Първи принос. Внася се яснота относно произхода на лексемите за „цивилизация“ в турския език, за техния етимологичен, смислов и семантичен код. За целите на дисертационния труд прилагам авторски преводни примери на използваните ресурси, относно културното и историческо развитие, употреба и конотация на различните думи, изразяващи това понятие в съвременния турски език. Тази приложна насоченост на труда е с приносно значение за по-точния и адекватен превод на български език на думата „цивилизация“ в определени контексти. Генеалогичният момент е, че изяснявам произхода на думите, свързани с феномена „цивилизация“ в основните езици на ислямската цивилизация – арабски, персийски, турски, като ги сравняваме със семантиката и конотацията на единствената дума, с която на Запад се обозначава този феномен и този концепт. Представя се и близката езикова, философска и религиозна картина на света в посочените източни езици, които са от фундаментално значение за развитието на ислямската цивилизация и „Дома на исляма“. По този начин се прави връзката между цивилизационния дискурс за периода, който изследвам и разбирането за цивилизацията на Изток.

Втори принос. Цивилизационният дискурс е изследван и анализиран с помощта на интердисциплинарен инструментариум. Констатирам, че като метадискурс и част от институционалния дискурс, какъвто е президентският, цивилизационният дискурс в Турция се използва от определени политически

лидери на власт като Реджеп Тайип Ердоган, Абдуллах Гюл, Ахмед Давутоглу в рамките на техните лидерски комуникационни стратегии. По-специално се съсредоточавам върху качествата на настоящия силен и харизматичен естествен турски лидер – Ердоган и перида на управление на Партията на справедливостта и развитието (2002 – 2023), като създавам речеви портрет на „езиковата личност Ердоган“. Чрез метода на критическия дискурсивен анализ за пръв път декодирам повтаряни еднотипни устойчиви единици, които защитавам мнението, че едновременно представляват концептуални метафори, които турските лидери умело използват за реализирането на своите политически цели чрез институционалния цивилизационен дискурс.

Трети принос. Емпирично е доказано, че актуалният за днешна Турция термин „сърдечна география“ се използва като инструмент за постигането на стратегически държавни, политически, икономически, културни, образователни и религиозни цели, както и за „социален инженеринг“ на турското общество и най-вече на младото поколение. Понятието същевременно е важен инструмент на меката сила, културната, хуманитарната и публичната дипломация на т.нар. Нова Турция в периода на управление на ПСР. В случая става дума за опит за радикална онтологична промяна/трансформация на националната, цивилизационната и културната идентичност на турците, но преди всичко се залага на цивилизационния избор на новите поколения на обществото в периода на развиващия се „неосманизъм“.

Четвърти принос. Чрез медийната и комуникационна парадигма на турския цивилизационен дискурс се навлиза в научно поле, в което се пресичат политическа лингвистика, социолингвистика, теолингвистика, медиалингвистика, межкултурна комуникация, политическа комуникация, комуникационни стратегии и социална психология. Поради тази сложност на

изследването се съчетават специфичен инструментариум и няколко научни метода и подхода, които определям като подходящи за доказването на първоначалната ми хипотеза. Това характеризира настоящия дисертационен труд като типично интердисциплинарно изследване, в чиято методика като автор правя синтетични (интердисциплинарни) описания, анализи и интерпретации на интересуващата ме конкретна проблематика.

V. ПУБЛИКАЦИИ НА АВТОРА, СВЪРЗАНИ СЪС ДИСЕРТАЦИЯТА

- 1. Йозерган, Нихал.** *Думи в турския език, изразяващи концепта „цивилизация“.* – В: Изтокознанието. Традиции и съвременност. Сборник с доклади от международната научна конференция в памет на д-р Александър Федотов, съст. Иво Панов. УИ „Св. Климент Охридски“, София, 2023, стр. 243-264, ISBN 978-954-07-5827-5

- 2. Йозерган, Нихал & Костадинова, Сирма.** *Gönül u del в турския и в персийския политически дискурс.* – В: Сборник 70 години специалност „Тюркология“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, УИ „Св. Климент Охридски“, София, 2023, стр. 209-223 ISBN 978-954-07-5627-1

- 3. Йозерган, Нихал.** *В търсене на сърдечните граници – цивилизационният код и представата за културната идентичност на Нова Турция, Хармония в различията, том 10.* – В: Сборник с доклади от научната конференция, АИ „За Буквите – О писменехъ“, София, 2023, стр. 681-693, ISSN (print) 2367-78999, ISSN (online) 2367-7899

- 4. Йозерган, Нихал.** *Концептът çeşme в „окото“ на османотурската култура и цивилизацията на водата.* – В: „Светлината на Изтока: Българското изтокознание – начало, развитие и перспективи“, УИ „Св. Климент Охридски“. София, 2024. (под печат)

